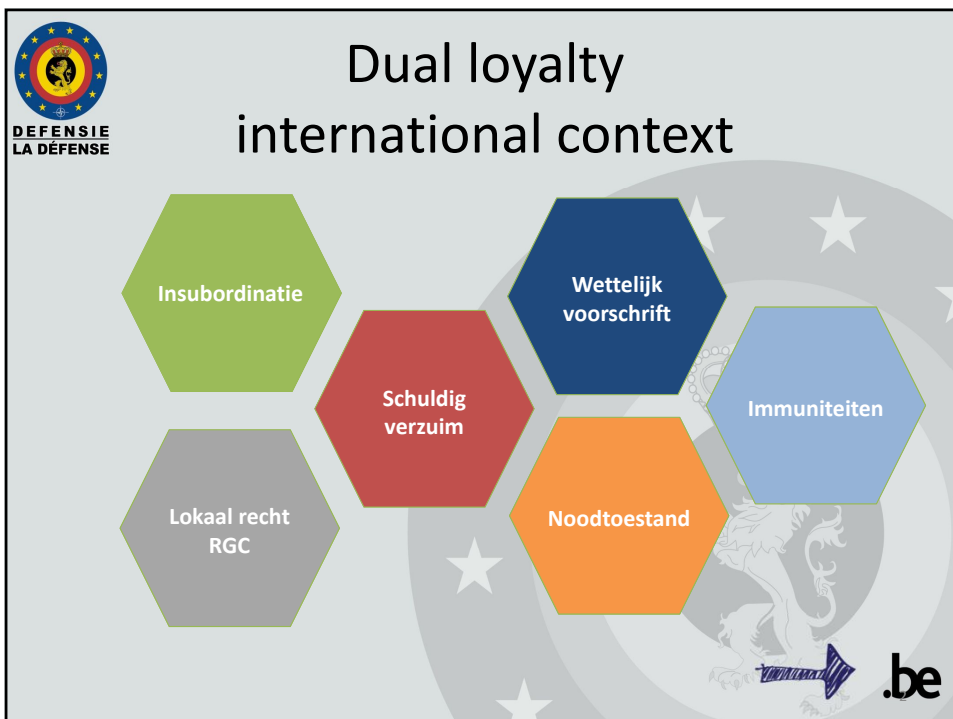

	Medisch-militair personeel: het 'dual loyalty'- probleem in een internationaal-operationele context	
	Dennis WILLEMS, attaché Pierre DEGEZELLE, Cdt d'Avi	

.be

Insubordinatie

- Art. 28 Wet houdende het Militair Strafwetboek

*De militair die **weigert aan de bevelen van zijn overste te gehoorzamen**, of er zich met opzet van onthoudt die uit te voeren wanneer hij met een dienst is belast, wordt met afzetting gestraft indien hij officier is; met drie maanden tot drie jaar militaire gevangenis, indien hij onderofficier, korporaal, brigadier of soldaat is.*

- Art. 21, § 1 juncto art. 11, § 2 Wet houdende het tuchtreglement van de Krijgsmacht

Het **niet getrouw uitvoeren van bevelen**, gegeven door militaire meerderen in het belang van de dienst, is een **krijgstuchtelijk vergrijp**.

- TOA
- CHODOPORDER

.be

Schuldig verzuim

- **Strafrechtelijk ommissiedelict: schuldig hulpverzuim** (art. 422bis Sw.)

*Met gevangenisstraf van acht dagen tot een jaar en met geldboete van vijftig tot vijfhonderd euro of met een van die straffen alleen wordt gestraft hij die **verzuimt hulp te verlenen of te verschaffen aan iemand die in groot gevaar verkeert**, hetzij hij zelf diens toestand heeft vastgesteld, hetzij die toestand hem is beschreven door degenen die zijn hulp inroepen.*

*Voor het misdrijf is vereist dat de verzuimer kon helpen **zonder ernstig gevaar voor zichzelf of voor anderen**. Heeft de verzuimer **niet persoonlijk het gevaar vastgesteld** waarin de hulpbehoevende verkeerde, dan kan hij niet worden gestraft, indien hij **op grond van de omstandigheden** waarin hij werd verzocht te helpen, kon geloven dat het **verzoek niet ernstig** was of dat er gevaar aan verbonden was.*

*De straf bedoeld in het eerste lid wordt op twee jaar gebracht indien de persoon die in groot gevaar verkeert, **minderjarig** is of een persoon is van wie de **kwetsbare toestand** ten gevolge van de leeftijd, zwangerschap, een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid duidelijk was of de dader bekend was.*

.be

DEFENSIE
LA DÉFENSE

- Code van de geneeskundige plichtenleer

- versie 1975:

- Art. 7: *“Bij algemene noodsituaties mag een arts zijn zieken niet verlaten tenzij hij daartoe door de bevoegde overheid wordt verplicht.”*

- versie 2018:

- Art. 39: *“De arts verstrekt de vereiste zorg aan wie in nood verkeert. Hij neemt de nodige veiligheidsmaatregelen in acht voor zichzelf en anderen.”*

.be

DEFENSIE
LA DÉFENSE

Schuldig verzuim

- Constitutieve elementen

- **Groot gevaar:** ernstig, constant, reëel en actueel op het ogenblik van de hulpweigering

- **Kennis van het groot gevaar:** arts moet zich actief informeren wanneer hulp wordt ingeroepen >< gewoon persoon of (medische) leek

- **Weigering hulp te verlenen of te verschaffen:** willens en wetens (*qui peut et n'empêche, pêche*), bewuste beslissing om niet op te treden

.be

“Schuldig verzuim” in operaties

- Rechtsmacht van de Belgische rechter?
- Territoriale werking: principieel alleen vervolging als misdrijf in België werd gepleegd, maar soms ook extraterritoriale werking

- Bv.: art. 10bis VTSv

Ieder aan de militaire wetten onderworpen persoon die enig misdrijf pleegt op het grondgebied van een vreemde Staat, kan in België worden vervolgd.

Hetzelfde geldt voor degenen die in welke hoedanigheid ook verbonden zijn aan een onderdeel van het leger dat zich op buitenlands grondgebied bevindt, of voor degenen die gemachtigd zijn om een troepenkorps dat van dit leger deel uitmaakt, te volgen.

- Jurisdictie vaak ook in SOFA geregeld.

.be

“Schuldig verzuim” in operaties

- Rechtvaardigingsgronden
 - Specifiek
 - 1) Hulp = ernstig gevaar voor zichzelf of anderen (subjectieve beoordeling)
 - 2) Ongeloofwaardig hulpverzoek indien niet zelf vastgesteld
 - Algemeen (voor alle misdrijven)
 - Expliciet wettelijk voorschrift (art. 70 Sw)
 - Legitiem hoger bevel
 - Noodtoestand/overmacht
 - Niet: blootstelling/onttrekking aan gerechtelijke of disciplinaire vervolging

.be

“Schuldig verzuim” in operaties

- Is de vrijwaring van de militaire missie een ‘legitiem hoger bevel’?
 - Als risico voor de missie reëel en ernstig is wegens onvoldoende capaciteit: mogelijk wel
 - Louter hypothetisch, niet-dringend risico: mogelijk niet
 - Rechtspraak en rechtsleer: analogieën mogelijk?

.be

“Schuldig verzuim” in operaties

- Cass. 28 maart 1972: Arts met wachtdienst had geweigerd om ziekenhuis te verlaten om ter plekke zwaargewond slachtoffer van ongeval te gaan verzorgen. Verdediging: Ziekenhuis verlaten zou gevaar kunnen vormen voor aanwezige en toekomstige patiënten in het ziekenhuis. Er is m.a.w. een ernstig gevaar voor anderen en er is een hogere beroepspllicht (wachtdienst garanderen). Het Hof wijst dit af: *Hulpverlening bij een bestaand groot gevaar gaat voor op een mogelijk gevaar waarvan de ernst niet op voorhand gekend is.* Op het tijdstip van de oproep was de aanwezigheid van de arts in het ziekenhuis niet vereist.
- Rechtsleer: cass.arrest is thans achterhaald door evolutie inzake hulpverlening bij spoedgevallen (permanentie in ziekenhuizen).
- Ondanks zekere parallellen is de context en het doel van een buitenlandse militaire operatie verschillend van die van een spoeddienst in een ziekenhuis. Quid capaciteit en bevoorrading, impact voor lokale zorgvoorzieningen?

.be

DEFENSIE
LA DÉFENSE

“Schuldig verzuim” in operaties

- **Burgerlijke aansprakelijkheid:** art. 1382 BW / SOFA
- Maar **rechtshulp** o.g.v. art. 91 e.v. Wet 20 mei 1994 inzake de rechtstoestanden van het personeel van Defensie
- **Immunititeitenleer** op strafrechtelijk en burgerlijk vlak:
 - Impact van de bevelstructuur
 - Finale verantwoordelijkheid voor bevel dat tot het ‘verzuim’ heeft geleid?
 - Belgische Staat? Vroeger strafrechtelijk immuun (opgeheven sinds 30 juli ‘18)
 - Internationale organisatie?
 - HvB Brussel 8 juni 2018 (Rwanda-zaak):

Beslissing dient **volledig toegerekend aan VN**, vermits noch de Belgische regering noch de Belgische militaire hiërarchie instructie heeft gegeven. Uitvoerende officieren genieten dezelfde jurisdictionele immunitet als de VN. Bijgevolg is de vordering tegen de officieren niet ontvankelijk en niet gegrond tegen de Belgische Staat.

.be

DEFENSIE
LA DÉFENSE

“Schuldig verzuim” in operaties

- Tentatieve conclusie:
 - Risico dat militair arts (finaal) persoonlijk aangesproken zal worden lijkt eerder beperkt
 - Belang van de context
 - Autonome appreciatie van de rechter

.be

Wettelijk voorschrift

Artikel 70 Strafwetboek:

(Behoudens wat de misdrijven betreft, zoals bepaald in boek II, titel Ibis, is er **geen misdrijf**), wanneer het feit **door de wet voorgeschreven** en **door de overheid bevolen is**.

Om als **rechtvaardigheidsgrond** te kunnen fungeren, moet het **militair bevel** (bevel van de overheid):

- **conform de wet** zijn;
- **voorafgaan** aan het gebruik van geweld ;
- van een **wettige autoriteit komen** (binnen zijn bevoegdheidsdomein en -limieten);
- **correct uitgevoerd** worden.

+ respect noodzakelijkheids- en proportionaliteitsprincipe.

.be

Noodtoestand

- ✓ Geen wettelijke basis
- ✓ Cassatierechtspraak

1. er moet een **actueel, zeker** en **ernstig gevaar** bestaan voor het te beschermen belang
2. het te **beschermen rechtsgoed of rechtsbelang** moet minstens van **gelijke waarde** zijn als het rechtsgoed of **rechtsbelang dat wordt gekrenkt**
3. de delictuele gedraging moet de **enige mogelijkheid** zijn om het kwaad te vermijden
4. en diegene die zich op de noodtoestand wil beroepen, mag zich **niet** bewust, en zonder daartoe gedwongen te zijn, in een toestand hebben geplaatst, die op **voorzienbare** wijze leidt tot een belangenconflict

Geen planning op basis van noodtoestand:

- Niet aanzetten tot het plegen van een strafbaar feit.
- Onverenigbaar met onvoorzienbaar karakter.

.be

Lokaal recht / RGC

- Zijn de lokale wettelijke voorwaarden vervuld om geneeskunde uit te oefenen?
- Erkenning van het diploma?
- SOFA kan enkel feiten dekken die in dienstverband worden gepleegd en geeft ook geen absolute immuniteit.
- Tijdens gewapend conflict – verplichting om gewonden te verzorgen

.be

Immunititeiten

- ✓ Charter of the United Nations
- ✓ Convention on the privileges and immunities of the United Nations on 13 February 1946
- ✓ UNIFIL SOFA – 15 December 1995:
 - ✓ Verwijst naar Conventie privileges en immunititeiten
 - ✓ « Exclusive jurisdiction of of PN »

.be

